

Cirkuskonstnärer

– och deras ekonomiska situation

Sammanställning av
Cirkuscentrums
enkät våren 2024

Cirkusen i Sverige

Det finns ett tydligt intresse för cirkus hos både publik och arrangörer, vilket framgår av vår senaste enkätundersökning om cirkusartisternas ekonomiska situation. De som programlägger cirkus upplever att det är lätt att locka publik till cirkusföreställningar, eftersom cirkus ofta ses som en lättillgänglig och engagerande konstform. Mångfalden inom cirkuskonsten är stor, och dess uttryck utvecklas och växer för varje år. Cirkus integreras alltmer i kulturplaner, vilket visar på ett ökande erkännande av dess kulturella värde. Trots detta positiva momentum står cirkuskonsten inför betydande utmaningar, särskilt när det gäller ekonomin. Kulturbudgetarna minskar på många håll, vilket skapar en osäker framtid för konstnärerna inom denna dynamiska och viktiga konstform.

I Sverige saknas fortfarande en fungerande infrastruktur. Det är brist på spelplatser och turnénätverk. Många spelplatser är inte anpassade för alla cirkusdiscipliner, vilket begränsar vad publiken får möjlighet att ta del av. Att säkra finansiering för vuxenproduktioner är utmanande, det finns fler stöd för verk till barn- och unga. Det är då viktigt att komma ihåg att det är oftast vuxenproduktionerna som driver den konstnärliga utvecklingen och som fungerar som inspiration för produktioner för de yngre åldersgrupperna.

Enkätundersökningen

I det här dokumentet delas information som kommer från enkätundersökningen, "Enkät om cirkusartisters ekonomiska situation", som Cirkuscentrum skickade ut till sina medlemmar (ca 150 konstnärer och kompanier) i april 2024. Svarsfrekvensen var ungefär 40 procent, vilket ger en bra bild över hur det ser ut för Cirkuscentrums utövande medlemmar.

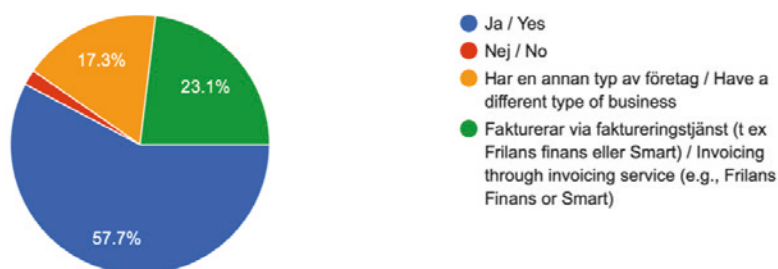
Trots att Sverige har en av världens främsta cirkusutbildningar, Stockholms Konstnärliga Högskola (SKH), väljer många studenter att flytta till andra länder efter avslutade studier. Många cirkusartister upplever att det är svårt att få till hållbara turnéer, känner av en pressad ekonomisk situation och känner sig osäkra på framtiden. De utmanande omständigheter som svenskbaserade cirkuskonstnärer står inför kan leda till ett stort kompetenstapp, då konstnärer väljer att lämna Sverige eller artistlivet. Detta skulle leda till en negativ påverkan på konstformens utvecklingspotential och framtid.

Det vore olyckligt om cirkusen, som är så uppskattad, skulle tappa sitt momentum och inte få möjlighet att nå den publik som längtar efter att ta del av den. Cirkuscentrum hoppas att denna sammanställning kan bidra till en förståelse för hur verkligheten ser ut för utövarna och belysa vikten av stöd till kulturen. Genom ökat stöd kan cirkusen fortsätta att blomstra, vilket ger positiva effekter för både samhälle och individ. En livskraftig cirkuskonst berikar kulturutbudet, skapar arbetsmöjligheter och främjar kreativitet och glädje hos publiken.

Fråga 1

Är du egenföretagare (enskild näringsverksamhet)? Are you self-employed (sole proprietorship)?

52 responses

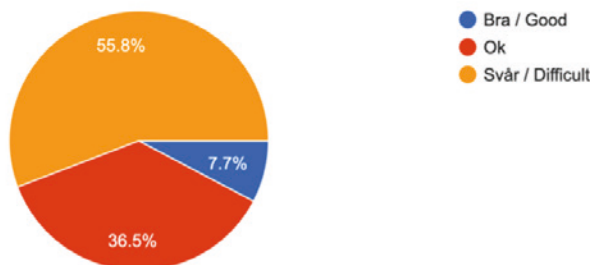
Kommentar: 59 av 60 svarade att de har företag eller fakturerar via en fakturerings tjänst. Det saknas fasta tjänster inom cirkussektorn och utövarna förväntas kunna fakturera sin uppdragsgivare. Anställningar är ofta korta och projektbaserade vilket leder till osäkra inkomster och arbetsmässig stabilitet. Att cirkusartisterna fakturerar uppdragsgivare leder till att de inte kan få a-kassa under perioder av arbetslöshet.

Fråga 2

Hur skulle du beskriva din nuvarande ekonomiska situation som cirkusartist? Om du vill utveckla ditt val, kan du kommentera nedan. How would you...elaborate on your choice, please comment below.

52 responses

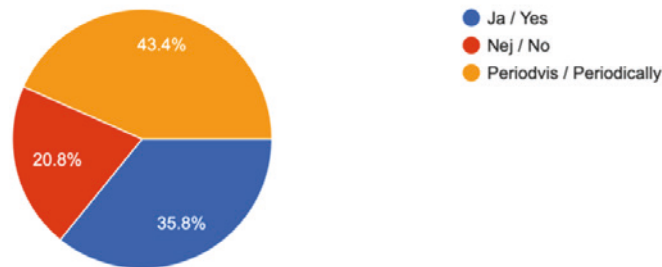

Kommentar: Färre än 8 procent av cirkuskonstnärerna anser sig ha en god ekonomi. Många har upplevt en markant minskning av bokningar från skolor, företag och spelplatser. Neddragna kulturbudgetar, inflation och ökade kostnader för hyra och material har kraftigt påverkat bokningarna. I enkäten beskrev flera svarande att deras besparingar tog slut under pandemin, då de inte kvalificerade sig för det första krisstödet. Löner och gager har inte ökat på flera år och det är en sektor där det inte går att göra karriär och på så sätt höja sin lön. Det är vanligt att både nyutexaminerade och erfarna cirkusartister ligger på samma lönenivå.

Fråga 3

Upplever du att du kan leva på din inkomst som cirkusartist? Do you feel that you can live on your income as a circus artist?

53 responses

Kommentar: Många cirkuskonstnärer kombinerar sitt konstnärliga arbete med andra typer av uppdrag. Vissa har periodvis gott om uppdrag och välbetalda kontrakt, men perioderna mellan kontrakten är ekonomiskt utmanande. Andra hanterar låga löner genom att köpa billiga matvaror, leva i kollektiv och avstå från att besöka sjukgymnast eller tandläkare. Eftersom kroppen är utövarnas huvudsakliga verktyg, är det ohållbart både på kort och lång sikt att inte kunna prioritera hälsa och rehabilitering. För egenföretagare är det ekonomiskt problematiskt att ta ut semester, eftersom de inte har någon inkomst när de inte arbetar.

Fråga 4

Har din inkomst som cirkusartist påverkats av externa faktorer under det senaste året? Om du vill utveckla ditt val, kan du kommentera nedan. Has your income as a circus artist been affected by external factors in the last year? If you wish to elaborate on your choice, please comment below.

53 responses

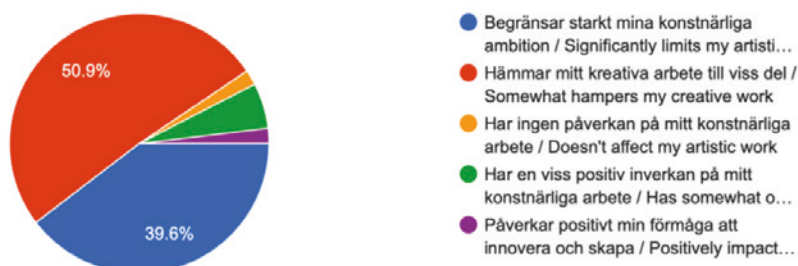

Kommentar: De minskade anslagen till kulturutövare och kulturaktörer har haft en genomgripande påverkan över hela kultursektorn. Betydligt färre bokningar från skolor, tillsammans med det ändrade subventionsstödet i Region Stockholm, har varit katastrofalt för flera av de cirkuskonstnärer som arbetar med barn och ungdomsföreställningar. Festivaler över hela landet har nu mindre budgetar att arbeta med, vilket påverkar antalet föreställningar de kan programlägga. Dessutom påverkar den svaga svenska kronan både inkomster och utgifter negativt.

Fråga 5

Hur påverkar din ekonomiska situationen din möjlighet att utföra och utveckla ditt konstnärliga arbete? How does your financial situation affect you...bility to carry out and develop your artistic work?

53 responses

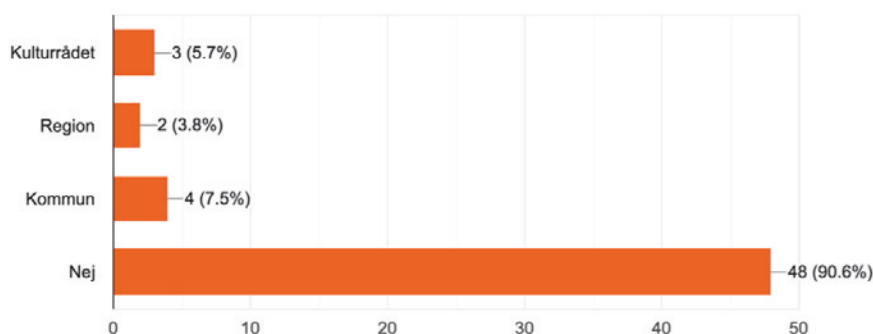
Kommentar: Enkätundersökningen visar en alarmerande trend inom cirkuskonsten: hela 90 % av cirkuskonstnärerna anser att deras nuvarande ekonomiska situation negativt påverkar deras konstnärskap och utövande. Detta är en dyster signal för konstformen som helhet. Den ekonomiska osäkerheten riskerar inte bara att minska konstnärernas möjlighet att skapa och utveckla nya föreställningar, utan kan även leda till att konstnärer tvingas lämna yrket. På lång sikt kan detta medföra en betydande förlust av kompetens och innovation inom cirkuskonsten. För att säkra cirkuskonstens framtid är det därför avgörande att vidta åtgärder som förbättrar konstnärernas ekonomiska förutsättningar, exempelvis genom ökat stöd och bättre arbetsvillkor.

Fråga 6

Har du verksamhetsstöd från någon av dessa instanser? Välj alla som stämmer in: Do you receive operational support from any of these authorities? Select all that apply:

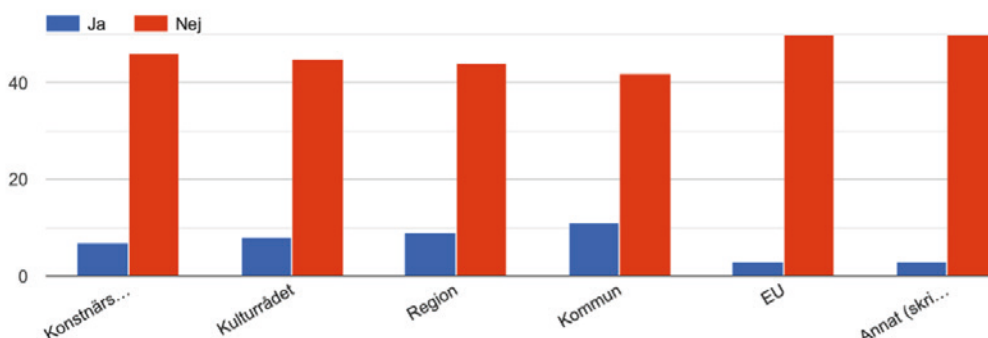
53 responses

Kommentar: Majoriteten av cirkuskonstnärer saknar verksamhetsstöd. En del konstnärer väljer att inte söka stöd, då de upplever det som utsiktslöst att bli beviljad. Utan en stabil finansiering, som ett verksamhetsstöd innebär, blir det svårt att genomföra strategiska satsningar, investera i utveckling och säkerställa kontinuitet i verksamheten. Att våga ta risker blir svårt och det påverkar den konstnärliga utvecklingen.

Fråga 7

Har du fått projektstöd av någon av dessa instanser under 2023-2024? Välj alla som stämmer in: Did you received project support, in Sweden, from any of these places 2023?

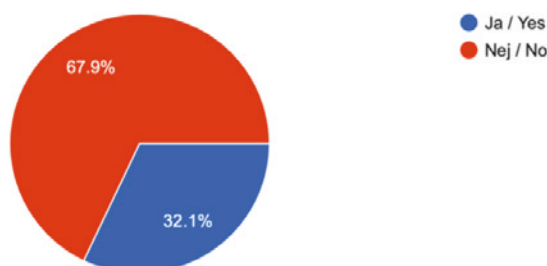
Kommentar: Av de 60 svarande har 27 erhållit någon typ av projektstöd. 14 av dessa har fått projektstöd från två eller flera av dessa instanser. Detta kan indikera både en spridning av sökta medel för att öka chanserna till finansiering och att vissa konstnärer är mer erfarna i att skriva och ansöka om bidrag. Det saknas ekonomiska resurser för att anställa producenter, kommunikatörer och marknadsförare, vilket tvingar konstnärerna att själva ta på sig dessa roller utöver sitt konstnärliga arbete. Dessa timmar är obetalda. Att skriva ansökningar, som är avgörande för den konstnärliga processen, leder till ytterligare obetalda arbetstimmar. Konkurrensen om medlen har ökat och det höga antalet avslag bidrar till stor finansiell osäkerhet. Konstnärer måste både arbeta med projektet och uppträda med andra föreställningar samtidigt för att kunna betala arbetsgruppen och ändå försörja sig själva. Projektbidrag täcker sällan en hel produktionsbudget. Majoriteten av medlen används till produktionskostnader, vilket resulterar i låga löner för artisterna. Konstnärerna prioriterar att slutföra det konstnärliga arbetet – pengarna först går till logistik, utrustning och material, musikproduktion, scenografi med mera – lönerna blir sekundära och utgör i princip det som återstår efter att alla andra utgifter har betalats.

Fråga 8

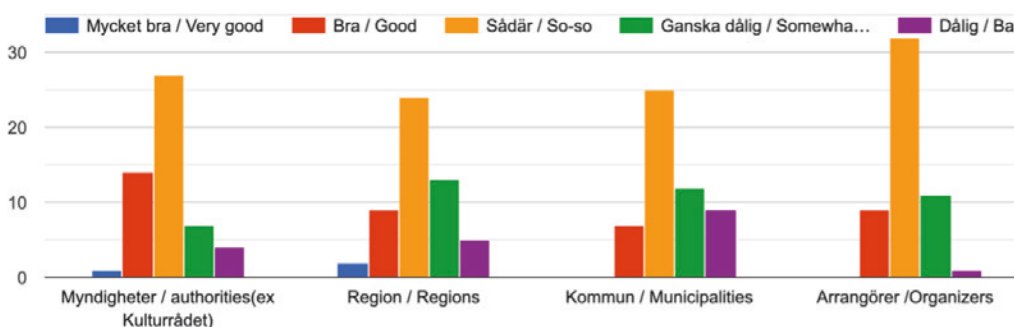
Har du fått någon annan form av stöd (ej projektstöd) från Konstnärskommittén under 2023-2024? Have you received any other form of ...wedish Arts Grants Committee during 2023-2024?

53 responses

Fråga 9

Hur upplever du förståelsen för cirkusens konstnärliga processen hos myndigheter, kommun, region och arrangörer. Om du vill utveckla ditt val, kan d...to elaborate on your choice, please comment below.

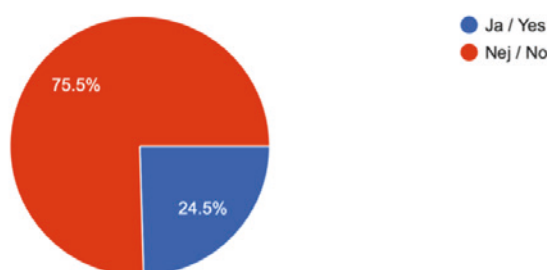
Kommentar: Kunskapen om cirkus varierar kraftigt bland både arrangörer och i region och kommun. På platser där det finns cirkuskonsulenter/-utvecklare med god kunskap om konstformen är förståelsen generellt bättre. De är ett viktigt stöd för artister, arrangörer och tjänstepersoner. Synen på konstformen i kommun och region beror ofta på om det finns en tjänsteperson med god kulturell kompetens och nyfikenhet på en mångfald av konstnärliga uttryck. Intresset för cirkusen är högt hos arrangörer och publik. Cirkusen som konstform är bred och vissa föreställningar har kortare tidsramar och enkelt bygg, andra behöver lång tid för riggning, uppvärmning och riv efter föreställningen.

Fråga 10

Har du tjänstepension, eller möjlighet att avsätta en egen summa varje månad till din pension? Do you have a occupational pension from an employer, ... set aside a sum each month for your retirement?

53 responses

Kommentar: En oroande insikt från enkätanalysen är att knappt 25 procent av cirkuskonstnärerna har tjänstepension via sina uppdrag eller möjlighet att spara till pensionen. Detta innebär att många konstnärer riskerar att stå utan ekonomisk trygghet när de når pensionsåldern. Avsaknaden av pensionssparande kan leda till att de måste fortsätta arbeta långt upp i åren, trots fysiska påfrestningar och minskad arbetsförmåga. På lång sikt kan detta påverka konstnärernas hälsa och livskvalitet negativt.